

Ick sal gedencken

door
P.A.de Rover

**NATIONALE BEVRIDINGSUITGAVE
VOOR DE JEUGD**

ICK SAL GEDENCKEN

NATIONALE BEVRIJDINGSUITGAVE
VOOR DE JEUGD

door P. A. de Rover

Met vele foto's van het Rijksinstituut
voor Oorlogsdocumentatie

*I*k wilde wel een tamboer zijn
en op een heuvel staan,
om elke dag een roffel voor
mijn Vaderland te slaan.
Ik sloeg de slapers uit de kooi
en joeg ze in 't geweer:
als 't ooit een tijd van dromen was,
dan is het nu niet meer.

Ik trok de hoogste heuvel op
de morgen tegemoet;
daar bracht ik de Oranjezon
mijn feestelijkste groet.
*Drie maten sloeg ik voor de Vlag,
drie voor de Koningin
en drie maal drie voor 't Vaderland:*
dat is een goed begin.

Ik daalde van de heuvel af
en trok de dorpen door
en blies er mijn Oranjelied
de jongens in het oor.
Dan ging ik met de ganse stoet,
dwars door de grote stad,
*tot ik geheel Jong Nederland
achter de driekleur had.*

Wordt wakker, *jongens van stavast,*
komt, *meisjes,* sluit je aan.
We zingen heel de lieve dag:
hoog de Oranjevaan!
*Er is geen vrijer Vaderland,
geen vrijer volk op aard,
geen Vorstenhuis, waarom de jeugd
zich zo met vreugde schaart!*

LEO LENS.

Uit: „Révèlje”, Neerbosch.

ICK SAL GEDENCKEN

door P. A. de Rover.

1. EEN KLEIN LANDJE.

Ergens aan de rand van Europa ligt een klein landje.

In dat landje ligt een kleine stad, die we Rijnouwe zullen noemen.

In Rijnouwe woont Piet Stavast. Hij heeft een vader en een moeder en een zusje Ans. Als mijn verhaal begint, dat is op 10 Mei 1940, is Piet 12 jaar en Ans elf. Piet z'n vader is onderwijzer.

Ziezo, nu ken je het gezin Stavast een beetje. Als je mijn verhaal verder leest, zul je hen nog wel beter leren kennen. Ik denk, zó goed, dat je hen nooit meer vergeet.

Waarom mijn verhaal juist op 10 Mei 1940 begint? Wel, toen kwam er oorlog tussen dat kleine landje en zijn heel grote buurman. Een oorlog, die vijf jaar heeft geduurd en die pas eindigde, toen die grote buurman helemaal verslagen was. Dat was in Mei 1945.

Natuurlijk hebben je vader en moeder, je grote broer en zuster je ook wel verteld van die vijf oorlogsjaren. Maar ik denk, dat je het toch wel prettig zult vinden, om dit verhaal in een boekje te hebben met mooie foto's erbij. Dan kun je het zelf, zo heel stil als je alleen bent, nog eens overlezen. En je kunt de foto's op je gemak bekijken en dan kun je zien, hoe erg het die vijf jaren van Mei 1940—Mei 1945 wel was in het kleine landje, dat zijn grote buurman niets had gedaan en zo maar onder de voet werd gelopen.

Die grote buurman heeft later gezegd, dat hij er zich diep over geschaamd heeft. Maar nu nog, tien jaar later, zijn er heel veel mensen in het kleine landje in rouw om wat die grote woesteling heeft gedaan, bijvoorbeeld in Rotterdam, in Putten, in Wageningen, in Arnhem, in Nijmegen en in veel andere plaatsen.

2. EEN VREEMDE DROOM.

Hé, wat is dat nou? Gaan er nou zoveel auto's voorbij op de straatweg? Het zoemt maar aldoor. Of zit er een grote bromvlieg in de slaapkamer van Piet Stavast? En..... bonk! Hé, het is net, of er iets heel zwaars valt. De grond dreunt ervan en ook het huis van Piet dreunt en..... bonk, daar is het weer..... en dat zoemen houdt maar niet op.....

Piet gooit zich eens om. Die vervelende bromvlieg.....! Droomt hij nou?

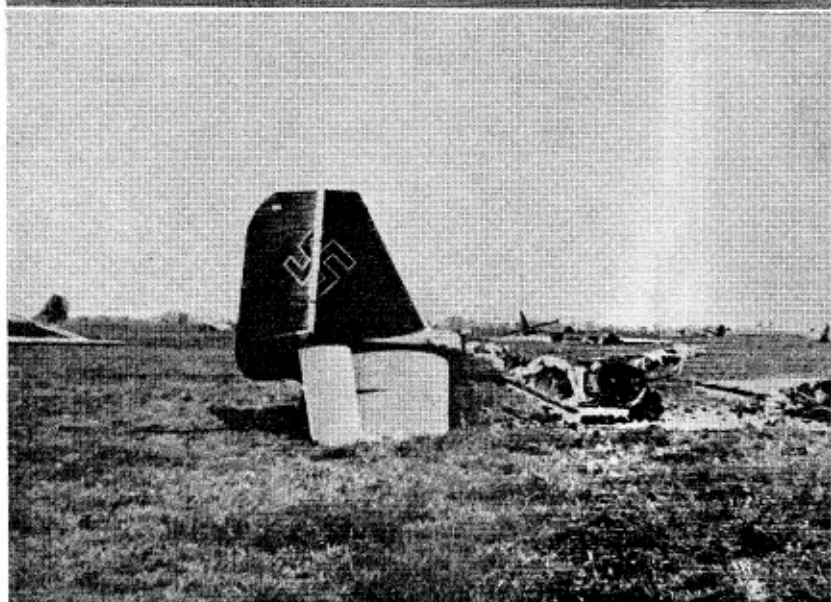
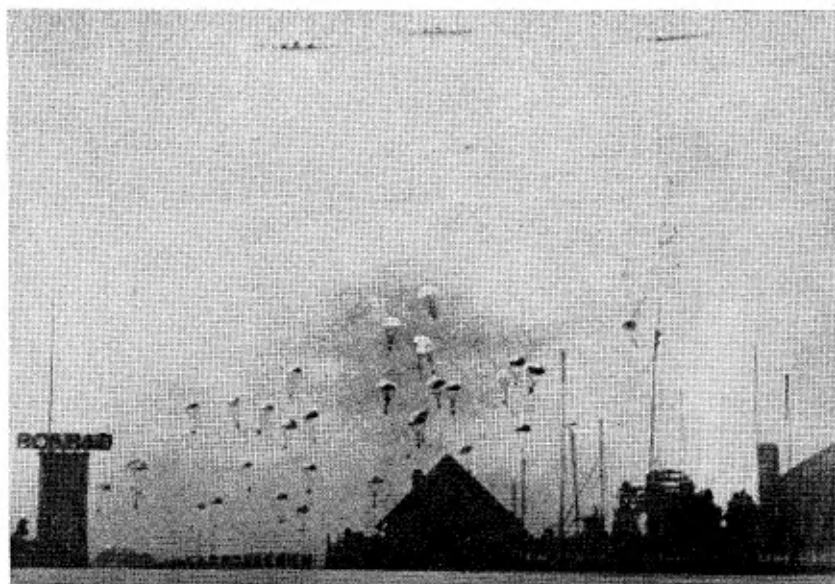
Bonk! Maar nu is hij toch wakker. Hij doet zijn ogen open. Nee, 't is geen droom. Hoor, het zoemen is in de lucht. En dat gebonk is ver weg.

Piet springt uit zijn bed en loopt naar het raam. De zon komt juist boven de bomen kijken — Piet woont aan de bosrand — en de vogels fluiten. De meidoorn heeft kleine witte bloempjes en de seringen bloeien en geuren. Ook de hyacinthen bloeien en de tulpen vouwen hun dikke knoppen open.

Piet staat bij het raam. Kijk, daar, hoog door de blauwe lucht gaan *vliegtuigen*, niet twee, niet vijf, maar tientallen.....!

Ans is ook wakker geworden. Ze komt op Piets kamer.

„Ik zie allemaal vliegtuigen”, zegt ze. „Wat zou dat betekenen, Piet?”

Boven: *Duitse parachutisten boven Den Haag.*

Onder: *Neergeschoten en uitgebrande vliegtuigen op het vliegveld Ypenburg.*

„k Weet het ook niet. Hoor es, de radio beneden. Kom, we gaan luisteren”.
Beneden bij de radio zit vader.

„Wat zijn dat voor vliegtuigen, vader?” vraagt Piet.

„Duitse vliegtuigen, jongen. Er is oorlog”, zegt vader met een vreemde stem. „In die vliegtuigen zijn *parachutisten* en die gaan in Holland landen”.

„Maar wij hebben Duitsland toch niks gedaan?” vraagt Ans.

„Nee, niks, helemaal niks”, zegt vader weer. „Ze komen zo maar verraderlijk bij ons binnen”.

Dan zegt de omroeper: „Van drie uur af hebben Duitse troepen de grens overschreden. Vliegaanvallen zijn geprobeerd op enkele vliegvelden. Voor zover bekend zijn tenminste zes Duitse vliegtuigen neergehaald”.

„Net goed”, vindt Piet, „ze moesten ze allemaal neerschieten. Ik wou, dat ik mee kon doen”.

„Stil, luisteren”, zegt vader. „De bruggen over de Maas en IJssel zijn door onze troepen vernield”, gaat de omroeper verder. „In het binnenland zijn door vijandelijke vliegtuigen landingspogingen gedaan en op enkele plaatsen parachutisten neergelaten en vliegtuigen geland. De parachutisten zijn omsingeld en worden vernietigd.

Nederlanders, vertrouwt uitsluitend op de standvastigheid, waarmee de Nederlandse weermacht — aangespoord en bezielde door de daden en woorden van onze koningin — onze Nederlandse bodem verdedigt”.

Dan komt de stem van *koningin Wilhelmina* door de radio, een stem die hoog klinkt van ontroering en verontwaardiging:

„Mijn volk!

Nadat ons land met angstvallige nauwgezetheid al deze maanden een stipte neutraliteit had in acht genomen en terwijl het geen ander voornemen had dan deze houding streng en consequent vol te houden, is in de afgelopen nacht door de Duitse weermacht zonder de minste waarschuwing een plotselinge aanval op ons gebied gedaan, niettegenstaande de plechtige toezegging, dat de neutraliteit van ons land zou worden ontzien, zolang wij haar zelf handhaafden.

Ik richt hierbij een *vlaamend protest* tegen deze voorbeeldeloze schending van de goede trouw en aantasting van wat tussen beschaafde staten behoorlijk is.

Ik en Mijn regering zullen thans Onze plicht doen. Doet Gij de Uwe, overal en in alle omstandigheden, ieder op de plaats waar hij is gesteld, met de uiterste waakzaamheid en met die innerlijke rust en overgave, waartoe een rein geweten in staat stelt”.

„Oorlog”, zegt Ans en ze huivert. Het woord oorlog heeft ook zo'n nare en sombere klank. Het is als een donker monster, dat ieder ogenblik zijn grijpklauwen naar je kunt uitsteken.

Oorlog. En opeens is al het blijde, het vrolijke uit je weg. Je kunt niet meer zingen en springen. Je kunt alleen maar angstig afwachten, wat de oorlog je brengt.

Als ze straks aan tafel gaan, bidt vader ernstiger dan anders. Dan bidt hij voor ons vaderland, dan bidt hij voor koningin Wilhelmina en het hele koninklijke huis, dan bidt hij ook om wijsheid en moed voor onze regering. Zo wordt die morgen in vele huizen gebeden.....

3. HET DONKERE MONSTER.

Diezelfde dag worden vele mensen uit hun huizen gejaagd. Ze moeten *evacueren*. Ook vader en moeder, Piet en Ans moeten weg. Ze vinden een onderdak bij een kennis van vader en moeder in een dorp, tien kilometer

Boven: *Het hart van Rotterdam, verwoest in Mei 1940.*

Onder: *De grote brand in de Petroleumhaven van Amsterdam.*

van hun huis. De school is gesloten; heel Rijnouwe moet immers evacueren. De meesten gaan op grote aken de Rijn af, naar Holland. Waarheen? Ze weten het niet. Maar Rijnouwe ligt vlak bij de *Grebbeberg* en daar zal hevig gevochten worden. De *Grebbeberg* zal door onze soldaten verdedigd worden, zolang zij kunnen.

Die middag reeds zien Piet en Ans Duitse soldaten komen. Ze hebben rare bontgekleurde pakjes aan en over hun helmen zijn netjes gespannen. Ze lopen, ze kruipen, ze zitten op fietsen, op bakfietsen en achter hen aan komen auto's, ook met die bonte kleuren: groen en grijs en geel.

„Wat gek, hè”, zegt Ans. „'t Zijn net.....” grote kikkers, wil ze zeggen, maar dan wordt er opeens geschoten en ze duiken allebei weg. Geweevuur knettert.

Als het weer stil wordt, kijken ze om de hoek van een huis. Dan rijden lange rijen auto's langzaam naar het Westen. Er zitten soldaten op en ze zijn getooid met siringen.....

Die avond flikkert het aldoor in het Westen, waar de lucht rood gekleurd is. En bonk-bonk wordt er geschoten. De strijd om de *Grebbeberg* is begonnen.

De *Grebbeberg*. De volgende dagen, de Pinksterdagen, dreunt zwaar het geschut. Er komen geruchten: de Duitsers kunnen daar niet doorbreken. De „*duivelsberg*” noemen ze de *Grebbeberg*. Onze jongens vechten er als leeuwen. Iedere stormaanval wordt afgeslagen. Vliegtuigen worden neergeschoten.

Hitler had bepaald, dat Nederland in één dag bezet moest worden. 't Lijkt er niet op. Zo wordt er ook gevochten in de *Peel* en op de *Afsluitdijk*. Zo wordt er zelfs gevochten in de tuinen van het *Huis ten Bosch*, waar koningin Wilhelmina is. Prins Bernhard zelf maakt er jacht op parachutisten.

En als het in het Huis ten Bosch te gevaarlijk wordt, dan gaat de koninklijke familie in een gepantserde auto naar het paleis Noordeinde in Den Haag. Maar ook daar zijn parachutisten en verraders. *Prins Bernhard* staat met een mitrailleur op het dak van het paleis. Hij vecht voor de koningin, voor Prinses Juliana en voor de kleine prinsesjes Beatrix en Irene.

En al meer parachutisten komen er. De generaal der parachutisten komt met zijn vliegtuig. Hij heeft een prachtig mooi uniform bij zich en zelfs een mooi paard. Daarmee zal hij zijn zegevierende intocht in Den Haag houden.

Ja, maar zijn vliegtuig wordt neergeschoten en hij bereikt de Nederlandse bodem: dood. Hij moest onze koningin levend naar Berlijn brengen. Dat zei Hitler, zijn baas. Maar de koningin komt niet in Berlijn. Zij mag niet in handen van de Duitsers vallen. Daarom gaat ze in de uiterste nood naar Engeland, om daar verder te regeren en de oorlog verder te leiden. In 't begin begrepen velen in ons vaderland dat niet. Maar de oude hofprediker in Den Haag begreep dat wel. Hij dichtte:

Neen, 't was geen vlucht, die U die weg deed gaan,
Maar volgen waar God riep.
Wij vragen niet, wat in U is doorstaan:
Een strijd, hoe bang, hoe diep.

Wij knielen naast en met U neer,
De blik omhoog, tot God de hand;
Geef Neêrland aan Oranje weer,
Oranje aan Nederland!

Boven:
*De vernielde Rijnbrug
te Arnhem.*

Hiernaast:
*Verwoesting in
Wageningen
Mei 1940.*

En kome dan, wat komen mag
w' Aanbidden, wachten stil.
Hoe zwart de nacht, hoe bang de dag,
Geschiede slechts Gods wil!

En al spoedig hebben ook wij het begrepen. Onze Koningin mocht niet in handen van de vijand vallen.

Zodra de koningin in Engeland was richtte zij zich in een proclamatie tot het Nederlandse volk.

Daarin sprak zij:

„Toen het absoluut onmogelijk werd, dat Wij en Onze Ministers het staatsgezag in de Nederlanden vrij konden uitoefenen, zagen Wij ons voor de harde noodzakelijkheid geplaatst te besluiten de zetel der Regering naar het buitenland te verplaatsen, voor zolang als nodig zou blijken, met de bedoeling, onmiddellijk naar Nederland terug te keren, zodra dit enigszins mogelijk is. De Regering is op het ogenblik in Engeland.

Als Regering wenst zij niet te capituleren. De Nederlandse gebieden in Oost- en West-Indië blijven daarbij in Hollandse handen en blijven een soevereine staat.

Waar de indringer de macht in handen heeft, moeten de plaatselijke besturen voortgaan met het nemen van maatregelen, die nuttig kunnen zijn in het belang van de bevolking. Ze behoren in de eerste plaats bij te dragen tot de handhaving van recht en orde

Ons hart gaat uit naar Onze Landgenoten, die in hun land moeilijke tijden zullen moeten doormaken. Maar de tijd zal komen, dat Nederland met Gods hulp zijn grondgebied in Europa zal herwinnen. Denkt aan de rampen, die ons in vorige eeuwen troffen en waaruit Nederland telkens weer herrees. Zo zal het ook ditmaal zijn. Laat niemand wanhopen. Laat ieder het uiterste doen in het welbegrepen belang van het land. Wij zullen het Onze doen.

Lang leve Nederland!”

De vijand: Op die zonnige Pinksterdagen kon hij niet doorbreken bij de „duivelsberg” en in de Peel en op de Afsluitdijk; en toen besloot hij in zijn woede tot een laffe daad, een vreselijke daad. Toen heeft hij honderden weerloze mannen, vrouwen en kinderen verbrand in het hart van Rotterdam. Dat was op 14 Mei.

Hij heeft vliegtuigen gezonden, die duizenden bommen wierpen op het hart van Rotterdam. En daar zijn ze verpletterd onder de neervallende muren en balken, zijn ze verbrand, zijn ze gestikt in de rook, de onschuldigen.

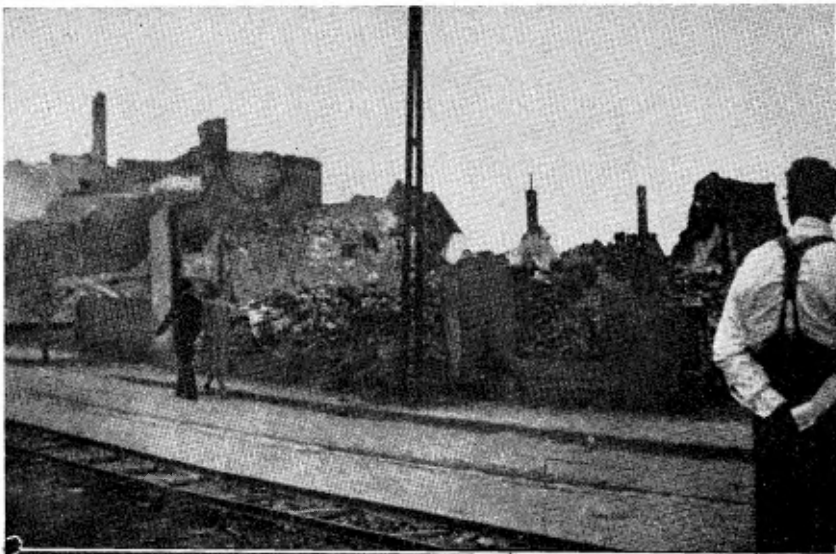
En toen de Duitsers dreigden ook andere grote steden: Utrecht, Den Haag, Amsterdam eenzelfde lot te doen ondergaan, toen heeft *generaal Winkelman*, de opperbevelhebber der Nederlandse troepen, besloten zich over te geven. Dit gebeurde in de Christelijke school te Rijsoord.

Toen zweeg het kanon, toen knetterde geen gewervuur meer, toen werd het stil in het kleine landje, dat door de grote buurman overweldigd was.

Toen was het kleine landje zijn vrijheid kwijt. En wat dit betekent, weet alleen hij, die ook zijn vrijheid kwijt geweest is. Want de vrijheid is een kostelijke gave, waarvoor we nooit dankbaar genoeg kunnen zijn.

Toen begonnen er vijf donkere jaren.....

O, in 't begin leek het niet zo erg. De man, die hier nu regeerde in naam van Hitler — *Seyss Inquart* heette hij, maar het volk noemde hem „zes en een kwart” — zei, dat alles hier blijven zou, zoals het was. De Duitse soldaten

Boven: *Verwoesting in Rhenen. Mei 1940.*

Onder: *Hier zitten ze: Adolf Hitler, Joseph Goebbels en Hermann Goering, zij, die zoveel leed over Europa gebracht hebben.*

hadden ons land bezet, maar niemand zou enig leed worden gedaan. We hebben het wel spoedig anders ondervonden..... Want de taaie, koppige Hollanders wilden niet dansen naar het pijpen van de bezetters, die ze „moffen” noemden.....

4. EEN GEVAARLIJK BERICHT.

Als Piet z'n vader om twaalf uur uit school naar huis loopt, het is in November van 1940, wacht Jan Hollander, een vriend van Piet, hem op.

„Alstublieft meneer, van vader”, zegt hij en hij stopt meneer Stavast een krant in de handen. Piets vader kijkt even verwonderd, maar loopt dan door. Thuis gekomen vouwt hij het blad open en..... schrikt. Piet ziet, dat het anders zo vriendelijke gezicht van vader opeens heel ernstig wordt.

„Wat is dat vader?” vraagt hij.

„Niks”, zegt vader wat kortaf en dat is Piet ook al niet van hem gewend. Piet wacht tot vader uitgelezen is. Dan geeft vader hem de krant, een verraderskrant: „Storm S.S.” heet hij.

„Hier, lees maar”, zegt vader, jij mag het ook wel weten”. En Piet leest:

„Welke misdadige opvatting van trouw aan de regering vele „opvoeders” der jeugd koesteren, blijkt uit de houding van J. Stavast, onderwijzer te Rijnouwe. Dit heer is een typisch voorbeeld van de voortdurende ophitsing der jeugd. Dit heer helpt een stevig handje om de jeugd in sabotage- en moordlust groot te brengen”.

Daar schrikt Piet toch ook van. Maar hij leest verder wat vaders misdaden zijn. Hij heeft op school gebeden voor het Koninklijk Huis, hij heeft op de aardrijkskundeles de aarde vergeleken met een oranje sinaasappel; hij heeft O.Z.O. (Oranje zal overwinnen) gezegd en dan antwoordden de jongens met O.B. (Oranje Boven); hij heeft ook het woord „flitspuit” genoemd en dat was heel erg, want de flitspuit was een geheime zender. En aan het eind staat:

„Weg met deze saboteur! Geen dag langer mag hij gehandhaafd blijven! Hij moet *voorgoed onschadelijk* worden gemaakt!”

Piet kijkt vader aan en geeft het blad aan moeder, die uit de keuken gekomen is.

„Is dit een gevaarlijk blad, vader?”

„Ja, heel gevaarlijk”, zegt vader.

„Wat een gemeen stuk!” barst Piet dan opeens uit. „Dat is natuurlijk van die verrader hier in de straat! Dus nou bent u een misdadiger, een jeugdbederf, een boef, die..... die in de gevangenis moet! De schoften!”

„En wat doe je nou?” vraagt moeder, als ze het stuk gelezen heeft.

„Zorgen dat ze me niet in hun klauwen krijgen”, zegt vader.

Die nacht is vader niet thuis. En vele nachten en dagen daarna ook niet.

Twee dagen later stopt er een *overvalwagen* voor Piets huis. Het is avond. Er wordt gebeld en als moeder niet gauw genoeg open doet, slaan geweerkolven op de deur. Als ze de deur opent, lopen er meteen een Hollander en twee Duitsers in groen uniform langs haar heen. Moeder volgt hen in de kamer. Daar zijn Piet en Ans.

„Waar is je man?” vraagt een der Duitsers met barse stem.

„Hij is niet thuis”, zegt moeder. Haar stem beeft, maar ze beheerst zich.

„Waar is hij?” vraagt de ander dreigend en stapt op haar toe.

„Hij is uitgegaan en ik weet niet waarheen”.

„Dat weet je wel!” brult de kerel. „Zeg op, of anders.....” en hij neemt zijn geweer in de aanslag.

Moeder is doodsbleek geworden; strak kijkt ze de dreigende Duitser aan.

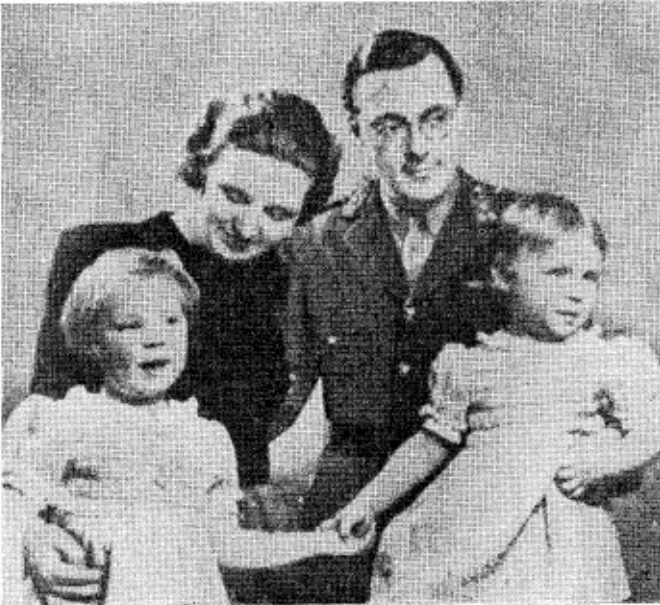
„Ik weet het niet”, zegt ze nog eens, fier, nadrukkelijk.

*In gedachten steeds
bij U.*

(w.g.) Wilhelmina

31 Aug. 1941

Tot spoedig ziens.

(w.g.) Juliana.

Deze, nog nimmer gepubliceerde, foto van de Prinselijke Familie, werd vervaardigd bij het recente bezoek van Prins Bernhard aan Prinses Juliana en de Prinsesjes; de foto werd door H.K.H. uitsluitend afgestaan voor deze speciale uitgave en van een geschreven groet voor U voorzien.

Deze foto's werden illegaal in ons land verspreid.

Dan springt de ander op haar toe en geeft haar een klap met de vuist in 't gezicht. Vlak daarop zien Piet en Ans, dat er bloed uit haar neus komt.

Piet wordt woedend. Hij springt tussen de Duitser en moeder in en schreeuwt: „Je mag mijn moeder niet slaan, lelijke rotmof!” Hij krijgt een stomp en valt tegen de kachel. Huilend springt hij weer overeind. „Ze zullen hem niet krijgen, moeder!” roept hij woedend. Ans begint te schreien.

„Wat zegt die jongen?” brult de Duitser weer.

„Hij is een kind”, antwoordt moeder, terwijl ze het bloed probeert te stelpen.

De Duitsers begrijpen, dat ze hier voor een onverzettelijke muur staan. Ze doorzoeken het hele huis, slepen vaders bureau leeg, maar vinden niets verdachts. Daar heeft vader wel voor gezorgd.

Als ze eindelijk vertrekken, dreigt een van hen: „Als we hem in handen krijgen, schieten we hem dood.” De verrader heeft de hele tijd niets gezegd. Als ze weggaan, zegt hij slechts: „'t Zou voor je man veiliger geweest zijn, als hij een poosje opgeborgen werd.” Moeder antwoordt hem niet. Ze kijkt hem alleen met een koude diep-verachtelijke blik aan.

Een uur nadat ze vertrokken zijn, wordt er op de ruit getikt.

„Vader!” roept Piet. „Maak dat je wegkomt!”

Maar vader komt binnen. Als hij moeders gezicht ziet, vraagt hij: „Hebben ze je geslagen?”

„Niet erg”, zegt moeder, „maar had je niet beter weg kunnen blijven?”

„Ik wist dat ze kwamen. De inspecteur van politie waarschuwde me. Ik was juist van plan hierheen te komen. „De Grüne is in de buurt”, zei hij. Toen heb ik maar even gewacht. Jammer, dat ik je niet meer kon waarschuwen.”

Het klinkt zo heel gewoon, maar Piet is erg dankbaar, dat vader vanavond niet thuis was.

„Zeg, Piet, ik heb een werkje voor je”, zegt vader even later. „Je gaat iedere Vrijdag naar meneer Van Beek, 's avonds om zeven uur. Daar haal je wat blaadjes en stopt die in de bus op de adressen, die hij je opgeeft. Afgesproken? En nooit iets verraden!”

„Nee, vader, nooit”, zegt Piet. En hij kijkt vader vastberaden in de ogen.

„En..... voorzichtig zijn”, zegt vader. „Als je niet voorzichtig bent, zou het kunnen gebeuren, dat je iets *moest* verraden, ook al wil je het niet.”

„Nooit”, zegt Piet, „al slaan ze me dood.”

Vader glimlacht pijnlijk. „Zo'n vaart zal dat wel niet lopen”, zegt hij.

Zo gaat het in vele huizen in het kleine landje.

Niemand zal leed gedaan worden, hebben de Duitsers gezegd. Maar al spoedig worden de eersten, die weigerden te buigen voor de overwinnaar, doodgeschoten. Velen worden verdreven van huis en haard, velen worden gemarteld op vreselijke wijze. Het zijn zij, die de vrijheid liever hebben dan de slavernij. Want de vrijheid is zo kostbaar, dat we er niet genoeg dankbaar voor kunnen zijn.....

5. IN HET DONKERE SCHUURTJE.

Een half jaar later.

Achter het huis van Piet Stavast in de tuin staat een schuurtje. In het donker van de avond sluipen een man en een jongen erheen. Onhoorbaar gaan ze en het is zo donker, dat je vlak bij hen moet zijn, om hun schimmen te zien. Een verrader moet wel heel dicht in de buurt zijn, om hen te kunnen ontdekken.

Bovendien staat er nog iemand in de tuin op de hoek van het huis. Roer-

PRINSES MARGRIET

Het eerste Oranje-kindje, dat ooit ver weg in het buitenland is geboren. Licht het ons daarom minder na aan het hart? Of geldt ook hier, dat wat in smart werd gewonnen, het meest wordt beminde? Prinses Margriet is geboren in den donkersten tijd, dien Nederland sinds zijn bestaan moest beleven, maar op het ogenblik, dat in de wereld de duisternis begon te verkeeren in licht. Haar naam houdt een belofte in door onze Koningin gegeven. Tot in lengte van dagen zal in haar voortleven, wat Koningin Wilhelmina in ballingschap voor ons volk heeft geleden, gestreden en gebeden. Geve God, dat de thuiskomst van dit Prinsesje een nieuwe lente in het leven van ons volk moge inluiden

Prinses Margriet Francisca

Juist toen deze Wervelwind over Nederland zou gaan, bereikte ons de heugelijke tijding dat in den avond van 19 Januari een Oranje-prinsesje was geboren. Wij bieden onze innigste gelukwenschen aan voor de Ouders, de Koninklijke Grootmoeder en de Nederlandsche koopvaardijvloot, die peet staat over de jonggeborene. Wij verheugen ons met U, landgenoten in bezet gebied, over dezen lichtstraal, die doordringt in de duisternis van Uw lijden. Tracht allen ons volgende nummer te bemachtigen en geeft 't aan elkander door, want daarin zullen wij brengen, in woord en beeld, wat thans nog slechts leeft in ons aller harten: de blijde gebeurtenis in Ottawa.

Lang leve Prinses Margriet!

Deze foto's kwamen uit de lucht.

loos staat zij, maar haar ogen boren in de duisternis en haar gehoor is scherp.

Als de man en de jongen in het schuurtje verdwenen zijn, gaat daar een luik in de vloer omhoog en de twee gedaanten zakken naar beneden. Het gaat alles in het aardedonker, maar de gedaanten weten precies de weg hier.

Dan..... een heel flauw lichtje gaat schijnen..... twee hoofden zijn vlak bij het lichtje.

„Daar komt-ie, vader”, fluistert Piet. En heel ver weg, maar duidelijk verstaanbaar horen ze: „*Hier Radio Oranje, de stem van strijdend Nederland.*”

Ze luisteren, vader en Piet. Hier is de stem uit de vrije wereld, de bemoeidigende stem, die in de donkerste uren kracht geeft om door te vechten.

De stem vertelt van wat er in de wereld gebeurt. Hij is op de hoogte van alles, ook van wat er in Nederland plaats vindt.....

Als de laatste tonen van het Wilhelmus, het oude, vertrouwde, ontroerend mooie lied, verklonken zijn, gaat het lichtje uit.

„Hoe weten ze dat alles, hier uit Nederland, vader?” vraagt Piet fluisterend.

„Dat wordt van hier overgeseind naar Engeland”, zegt vader even zacht terug. „En bijna dagelijks gaan er van hier naar Engeland, de *Engelandvaarders*, weet je wel. Ze hebben daar een eigen tehuis. Dat heet *Oranjevaren*. Het is een geschenk van de Koningin”.

Als de twee gedaanten uit het schuurtje komen, klinkt er heel zacht een kuchje van de hock van het huis: het waarschuwingsein van moeder. De man en de jongen staan roerloos stil en luisteren. Dan horen ze, dat er aan de huisdeur gebeld wordt. Ze gaan ieder een eigen kant uit en zijn meteen in het donker verdwenen.

Moeder gaat zacht naar binnen, loopt in het donker naar de voordeur — er mag immers geen streepje licht naar buiten vallen, de huizen moeten geheel *verduisterd* zijn — ze opent het kleine raampje en vraagt: „Wie is daar?”

„Jan Snor”, zegt een gedempte stem vlak bij het raampje.

Moeder opent de deur en..... twee mannen stappen binnen.

Als de deur weer gesloten is, steekt moeder het *spaarlampje* aan. Jan Snor kent ze, de ander niet.

„Alles veilig?” vraagt Jan Snor, wiens echte naam anders is.

Moeder knikt. „Kom mee”, zegt ze en gaat hen voor naar de huiskamer.

„Hier is een gast. Kun je hem een paar dagen herbergen?” vraagt Jan Snor.

Moeder kijkt de gast opletterend aan. Een Jood, denkt ze en ze weet, dat de Joden door de Duitsers vreselijk vervolgd worden. Wie in hun handen valt, gaat naar het kamp *Westerbork* in Drenthe en vandaar naar Duitsland. *Hij komt nooit meer terug*. Want de Duitsers haten de Joden met een vreselijke haat en dagelijks worden er honderden in *gaskamers* gedood.

Hun lijken worden in ovens *verbrand*. Die ovens branden dag en nacht.....

Maar moeder weet ook, hoe gevaarlijk het is, de Joden te verbergen. Als de Duitsers het ontdekken, zal ook zij naar een *concentratiekamp* gevoerd worden, naar Amersfoort of naar Vught of naar Duitsland en dan is de kans groot, dat ook zij nooit terug keert.

En toch zegt ze: „’t Is goed. Hij kan hier blijven”. Dappere moeder!

Als, bijna onhoorbaar, de kamerdeur opengaat, schrikken ze alle drie.

Piet stapt binnen. Hij herkent Jan Snor. De vreemde kent hij niet, maar hij hoeft niet bang te zijn, als Jan Snor er is. Die is immers van de *ondergrondse!*

„’t Was weer prachtig”, zegt hij.

Bekanntmachung | Bekendmaking

Der Höhere SS- und Polizeiführer Nordwest gibt bekannt:

Das Polizeistandgericht Nordholland hat auf Grund des Erlasses und der besonderen Anordnung des Reichskommissars über die Verhängung des Polizeistandrechts in der Provinz Nordholland vom 30.4.1943 den Niederländer

Hendrikus Hendrik van der Meer

geb. am 16.2.1911 in Amsterdam

zum Tode verurteilt. Das Urteil ist nach Besätigung durch den Gerichtsherrn vollstreckt worden.

Van der Meer hat am 6. Mai 1943 in Amsterdam Flugblätter verteilt. In diesen zum Streik und zur Verweigerung der Meldung der ehemaligen niederländischen Wehrmachtangehörigen aufgerufen wird.

Den Haag, den 6. Mai 1943.

De Höhere SS- und Polizeiführer Nordwest maakt bekend:

Het Politiestandgerecht Noord Holland heeft op grond van het decreet en de bijzondere beschikking van den Rijks-commissaris over het instellen van het Politiestandrecht in de provincie Noord Holland van 30.4.43 den Nederlander

Hendrikus Hendrik van der Meer

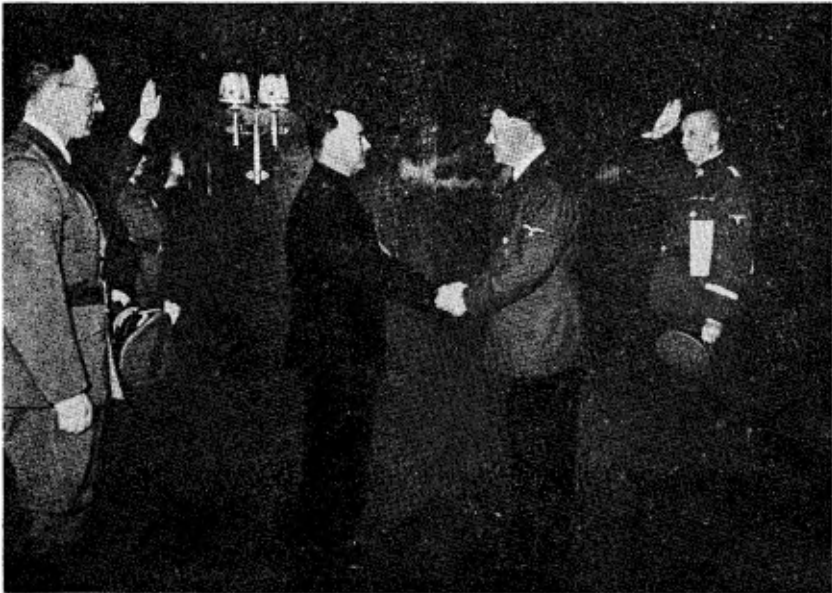
geb. den 16.2.1911 in Amsterdam

ter dood veroordeeld. Het oordeel is, na berestiging door het Gerechtshof, voltrokken.

Van der Meer heeft op 6 Mei 1943 in Amsterdam pamfletten uitgedeeld, waarin hij staking en het weigeren voor het melden der voormalige Nederlandse militairen werd aangespoord.

Den Haag, 6 Mei 1943.

Eén van de velen . .

Mussert in het hoofdkwartier van Hitler.

Jan Snor glimlacht. „Je bent een flinke kerel, Piet. Een Hollandse jongen”, zegt hij en hij legt zijn hand op Piets schouder. „Hoe gaat het met de blaadjes?”

Piet gloeit van trots. „’t Gaat goed”, zegt hij. „O.B.”.

Jan vertrekt weer. Moeder gaat met de vreemde naar boven. Daar, achter een zolderkamertje is een schuilplaats, waar niemand hem vinden zal.

Ergens, ver van zijn huis, dwars door de uiterwaarden, gaat een man. Vlak bij de rivier staat een steenoven. Daar gaat Stavast, de *onderduiker*, de man van het verzet tegen de Duitsers, heen. Daar is een plek, waar hij niet gevonden zal worden.

6. JONGENSWERK.

Een mooie zomermiddag.

De zon tovert duizenden lichtspikkels op het water.

Een zacht windje uit het Zuiden strijkt over de rivier, over de uiterwaarden.

Door het kanaal, dat de haven van Rijnouwe met de rivier verbindt, vaart een bootje. In dat bootje zitten twee jongens, Piet Stavast en Jan Hollander. Ze hebben aan de baas van de kleine scheepswerf in de haven gevraagd, of ze een eindje mochten gaan varen. Hij heeft hen eens aangekeken, zijn pruim van bakboord naar stuurboord gestouwd en gezegd: „Nou vooruit, neem dat ouwe bootje daar maar. Daar is niet veel aan te bederven. Maar denk eraan, je gaat er niet in dansen. Dan ga je er doorheen”.

„Nee baas”, hebben Piet en Jan gezegd, „we gaan maar wat roeien”.

„Waar wou je heen? Naar Engeland?” En hij knipoogde tegen de jongens.

„Nee, dat laten we aan de moffen over”, zei Jan.

„O.Z.O.”, antwoordde de baas, „maar niet zo hard, jô, je weet immers nooit, waar verkeerd volk zit”. Toen is hij weggelopen.

’t Wordt een reuze middag voor de jongens. Ze varen de rivier op, zwemen bij het riet tussen twee kribben, laten zich afdrijven en slepen dan weer met een schip, dat langzaam op komt lopen naar de ingang van de haven terug.

Daar, waar het havenkanaal op de rivier uitkomt, staat een klein houten huisje, een botenhuisje.

„Zullen we eens gaan kijken, wat er in zit?” vraagt Piet.

Ze roeien er heen. Er is niemand bij het huisje. Ze kijken door een raampje, maar ontdekken niet veel. ’t Is schemerdonker binnen.

Jan loopt om het huisje heen, morrelt aan de deur en..... die gaat open. Voorzichtig gaan ze naar binnen. Er liggen een paar kano’s op schragen, een paar lege flessen, in een hoek enkele kaarsen en wat oud papier. Voorts vinden ze wat zeildoek.

Als ze weer naar buiten willen gaan, slaat Jan Piet opeens op de schouder en zegt: „Jô, we gaan wat leuks doen”.

„Wat dan?”

„We gaan de Führer begraven”.

Piet kijkt Jan verbaasd aan. „Da’s gevaarlijk”, zegt hij. „Maar hoe wou je dat doen?”

We hebben vanmorgen op school gehad, dat een koning, als ie dood is, opgebaard wordt. En dan lopen de mensen er langs, om hem nog eenmaal te zien. Dat doen wij met Hitler. We zetten de schragen in het midden, leggen een paar kano’s er omgekeerd op, we maken een pop en die leggen we op de kano’s en dan..... nou, enfin, laten we maar beginnen.”

„Eerst nog even kijken, of er niemand in de buurt is”, zegt Piet. „Als ze ons snappen, zijn we zuur.”

Ze lopen om het huisje heen. Alles is verlaten in wijde omtrek. Heei

Radiotoestelletjes in lucifersdoosje.

in de verte loopt een man op het dijkje langs het kanaal, maar die gaat van hen af.

Ze gaan weer naar binnen en sluiten de deur. Ze sjuuwen de schragen naar het midden, leggen drie kano's er omgekeerd op, maken een pop van het oude papier en de Führer is klaar. Een zeil er over heen. Aan iedere kant van het hoofd wordt een fles geplaatst en daarin een kaars gestoken.

„Ziezo, dat is klaar”, zegt Jan tevreden.

„Maar nou weet nog niemand, wie het is”, zegt Piet.

Ze hebben nog een stuk papier over. Jan heeft een stompje potlood in de zak en weldra ligt er op de pop een stuk papier, waarop met dikke letters staat: „*Hier rust onze geliefde Führer.*”

Ze kijken nog even naar het resultaat van hun werk, dan gaan ze weer naar hun bootje.

„Wat zullen de lui van de kano's een plezier hebben, als ze in het huisje komen”, gnuift Jan.

Als ze door een bocht in het kanaal verdwenen zijn, staat een man op van achter een rietschelf, niet ver van het huisje. Hij loopt er heen. Hij is een beetje nieuwsgierig naar wat de jongens daar binnen uitgespookt hebben.....

„Aha”, bromt hij, „daar zullen ze voor boeten. Eén van de twee ken ik.....”

7. IN DE GEVANGENIS.

't Is acht uur in de avond.

Piet Stavast zit aan tafel en maakt zijn huiswerk. Moeder zit tegenover hem en naait. Ans is nog buiten.

Er wordt gebeld. Moeder staat op en loopt naar de voordeur.

„Goeien avond, mevrouw”, hoort Piet, „is uw zoon thuis?”

„Jawel, hij heeft toch niks uitgevoerd?”

„Nou, uitgevoerd. Waar is hij?”

Moeder komt binnen met een agent. Piet kent hem wel: het is Van Berkel.

Piet schrikt. Da's om vanmiddag, vliegt het door zijn hoofd. Stom ook. Maar wie.....?

„Vertel es, jô, heb je vanmiddag de Führer begraven?”

„Wat heeft-ie?” vraagt moeder in uiterste verbazing. Piet ziet, dat ze bleek wordt.

„Hij heeft met nog zo'n knaap de Führer begraven, mevrouw. En dat is zeer strafbaar.”

„Maar ik weet nergens van”, zegt moeder. „En ik begrijp het niet ook.”

„Hij heeft een domme streek uitgehaald, mevrouw. En had ik het nou maar ontdekt, dan had ik hem een pak slaag gegeven.”

Hij vertelt, dat er iemand op het bureau gekomen is met een klacht. De inspecteur probeerde het geval te sussen, maar hij, Van Berkel, moest mee naar de haven. En daar zag hij de pop in het botenhuisje. En hij knipoogt tegen moeder.

Maar moeder is er helemaal niet gerust op.

„Wie heeft die klacht ingediend?” vraagt ze.

„Dat mag ik niet zeggen, mevrouw. Maar u kent hem wel”. En hij maakt een beweging in een bepaalde richting. De *N.S.B.-er* hier uit de straat, weet moeder.

„En wat moet hij nou?” vraagt ze.

„Hij moet mee naar het bureau.”

In de gang zegt hij tegen moeder: „Een vervelend geval. Hadden wij het nou maar ontdekt. Maar die kerel, die het gezien heeft, laat het er niet bij

Boven: *De conferentie van onze bondgenoten te Casablanca.*
Onder: *De mannen in Londen, die ons volk in de donkere jaren bemoedigden.*

zitten. De Duitsers komen er aan te pas. Enfin, we zullen zien, wat we er aan doen kunnen. Die apen van jongens”.

„Hoe heb je dat kunnen doen, Piet?” klaagt moeder.

„’t Was maar een grap”, zegt Piet en hij probeert te glimlachen, maar dat lukt hem niet erg.

„Ook een kwajongensgrap mag je tegenwoordig niet meer uithalen. En wie was je medeplichtige?” vraagt de agent.

„Dat zeg ik niet”, antwoordt Piet. „Nooit. Aan geen een.”

„Mooi. Kom dan maar mee.” En zo gaat Piet mee naar het politiebureau.

Daar weigert hij Jan te verraden en nog diezelfde avond wordt hij naar de gevangenis in Arnhem gebracht. De inspecteur heeft getracht dit te voorkomen, maar de Duitsers waren onverzettelijk.

„Jammer, dat die verrader het gezien heeft”, zegt hij tegen Van Berkel.

Middernacht.

Piet schrikt wakker van ongewone ge’uiden op de gang. Hij zit alleen in een cel en heeft toch wat geslapen.

Hoor, een deur naast hem gaat open en een barse stem zegt: „Aufstehen. Raus!”

Dan gaat zijn deur open. En een bundel licht valt in de cel. In de deur staat een Duitser in groene uniform. Als de Duitser hem ziet, valt hij ineens in ’t Hollands uit: „Wel heb ik van mijn leven!”

Piet herkent die stem. „Jan Sn.....” roept hij, maar op ’t zelfde ogenblik schreeuwt de kerel: „Raus! Schweinhund! Schweigen!” En Piet krijgt een schop onder zijn broek.

Maar een geweldige vreugde vaart door hem heen. Hij heeft Jan Snor herkend in het pakje van de Grüne Polizei. En daar komt nog iemand aan in dezelfde uniform. Die herkent hij ook. Dat is..... dat is vader! Hij wil weer schreeuwen, maar..... „Zwijg!” bijt vader hem toe.

Piet is wild van blijdschap. Ze zijn gekomen om hem te bevrijden, Jan Snor en vader en nog meer lui van de ondergrondse. Ze doen verschillende celdeuren open en drijven de gevangenen bij elkaar. Ze hebben revolvers in de hand, vader ook. En als ze de gevangenen hebben, die ze zoeken, worden ze naar buiten gebracht en in een vrachtwagen gestopt. De motor slaat aan, de wagen raast weg. Vader komt bij Piet zitten.

„Zijn jullie om mij gekomen, vader?” vraagt Piet.

„Nee, niet om jou”, lacht vader. „Er was waardevoller spek in die kuip.

Maar vertel me es, hoe jij daar terecht gekomen bent?”

Piet vertelt het verhaal en een der mannen, die door de anderen Frits genoemd wordt, zegt: „Je bent een goeie Hollandse jongen, Piet. Je draagt je naam met ere, maar een verstandige streek was het niet.”

Dicht bij Rijnouwè wordt Piet uit de auto gezet.

„Ga naar Oom Willem”, zegt vader, „en blijf daar een paar dagen.”

Niet altijd gelukte een overval zo prachtig als deze op de gevangenis te Arnhem, waar enige leiders van het verzet gevangen zaten. In Amsterdam bijvoorbeeld deed een groep van achttien mannen onder leiding van de eenvoudige maar schrandere boer *Johannes Post*, een aanval op de gevangenis. Ook deze aanval zou gelukt zijn, als er niet een verrader in hun midden geweest was. Deze verrader had de Duitsers gewaarschuwed en toen de *K.P.-ers* (*K.P.* is *Knokploeg*) in het holst van de nacht de gevangenis wilden binnensluipen, klonk er een schot en een Duitse commandostem riep: „Handen omhoog!” waarop een kogelregen volgde. Van de ploeg van achttien man vielen er twaalf.

Johannes Post werd later gegrepen. Met alle mannen, die door de *K.P.-ers* uit de gevangenis moesten worden bevrijd, werd hij doodgeschoten.

*Boven :
Joodse onderduikers
vervaardigen een
illegaal blad. Het
door de radio op-
genomen nieuws
wordt klaargemaakt*

*Hiernaast :
Naar school !
Maar de school is
grotendeels verwoest*

Zeer groot zijn de verliezen der K.P. geweest. Van de zeshonderd man zijn er tweehonderdvijftig gevallen. Moedig beleden zij voor de Duitse rechters, dat zij streden voor Koningin en Vaderland.

In Mei 1944 werd een groep uit Meppel ter dood gebracht. De nacht voor de executie (d.i. het ter dood brengen) brachten ze zingend door. En toen ze 's morgens voor het *vuurpeloton* stonden, zongen ze nog:

Delf vrouw en kind'ren 't graf,
neem goed en bloed ons af,
het brengt U geen gewin,
wij gaan ten hemel in
en erven koninkrijken.

Wat de verzetsstrijders alzo deden? Zij vervalsten *persoonsbewijzen* voor de onderduikers. Zij vernielden *bevolkingsregisters*, dan kon niemand aangewezen worden om voor de Duitsers te gaan werken. Zij overvielen gevangenis en gevangenis om gevangenen *illegalen* (verzetsstrijders) te bevrijden. Ruim honderd zestig maal overvielen zij een *distributiekantoor*, waarbij zij miljoenen *bonkaarten* buit maakten voor de onderduikers. Zij doodden tenslotte — en dit wel zeer hun zin, maar het moest! — verraders, die al te gevaarlijk werden.

't Was een harde strijd, een strijd op leven en dood.

Deze strijd werd ook gestreden door de *kerken*, zowel Protestantse als Rooms-Katholieke. De *dominés* werden *preekijgers* genoemd en Protestanten en Katholieken zaten tezamen in de gevangenis.

In Arnhem was een N.S.B.-er als onderwijzer aan een school. Het hoofd en de onderwijzers weigerden les te geven, zolang die er was. De school werd gesloten, omdat de ouders hun kinderen niet meer stuurden. Een *dominé* daar, die openlijk zei, dat hij dit verzet goedkeurde, kwam in het concentratiekamp *Dachau* in Zuid-Duitsland terecht. Hij is gelukkig weer teruggekeerd, maar verscheidene *dominés* en Rooms-Katholieke geestelijken hebben hun moed met de dood moeten bekopen.

Toch protesteerden de kerken steeds, wanneer er nieuwe maatregelen van geweld genomen werden. En..... de Duitsers durfden de *kerken* en de *scholen* toch niet goed aan. Hoeveel verzetsstrijders hebben een veilig onderkomen in kerken en kloosters gevonden?

8. LEED.

Hoezeer heeft ons volk in de donkere jaren geleden. Het is onmogelijk dit alles te vertellen. Maar enkele dingen wil ik jullie toch noemen:

Van de verzetsstrijders zijn er 30.000 om het leven gekomen.

Van de Joodse Nederlanders zijn er 114.000 vermoord.

Van de 380.000 arbeiders, die als slaven uit ons land werden weggehaald om in Duitsland te werken, zijn er 34.000 niet teruggekeerd.

Door luchtbombardementen en beschietingen uit vliegtuigen zijn 22.000 Nederlanders gevallen.

Van de 16.000 politieke gevangenen, die in concentratiekampen in Nederland en Duitsland opgesloten zijn geweest, kwamen er 11.000 om.

Door de Duitsers zijn 2.000 Nederlanders doodgeschoten.

Van onze soldaten sneuvelden er 4.000; van onze matrozen 3.000.

2600 zeelieden vonden hun graf in de golven voor onze bevrijding.

De winter van 1944—1945, de *bongerwinter*, kostte aan 25.000 mensen het leven.

De Japanners veroverden Nederlands-Indië. Dit kostte aan 22.000 mensen in Indonesië, Siam en Japan het leven.

265.000 Nederlanders kwamen in deze oorlog om. Hoe duur heeft ons

*Boven : Evacueren, d.w.z. van huis en haard
verdreven worden.*

Beneden : Een overval op een distributiekantoor.

volk zijn vrijheid betaald! Tienmaal zo duur als het volk der Verenigde Staten en tweemaal zo duur als dat van Engeland.

Alle *radiotoestellen* moesten ingeleverd worden. Zeer velen deden het niet en verborgen ze met levensgevaar, net als Stavast in Rijnouwe. Al het goud en zilver, al het koper, tin, zink en nikkel, bijna onze gehele veestapel, veel medicijnen, veel graan, veel aardappelen, veel textiel moesten de Duitsers hebben.

Onze fietsen werden gevorderd. Vele onschuldige burgers werden als gijzelaars gevangen gezet, sommigen werden doodgeschoten. Alleen in Putten werden in 1944 659 mannen weggevoerd, waarvan er 42 terugkwamen.

Reeds in 1942 werden *kerkklokken* weggevoerd naar Duitsland. Begin 1943 werden vele *studenten* gearresteerd. Op samenscholingen, weigering om voor de Duitsers te werken, op de verspreiding van illegale blaadjes — en toch werden ze gedrukt — stond de doodstraf.

Millioenen kilo's groenten werden naar Duitsland gevoerd. Als een oom of tante langer dan 24 uur bij je vader of moeder logeerde, moest dat bij de politie aangegeven worden ('t zal wel niet vaak gebeurd zijn). Des nachts mocht niemand buiten zijn. Grote fabrieken werden verwoest en de havenwerken van Rotterdam en Amsterdam vernield.

Gevangengenomen verzetsstrijders werden op vreselijke wijze gemarteld. Melk en steenkolen waren niet meer te krijgen en electriciteit en gas waren er tenslotte ook niet meer.

In Amsterdam sloopten de bewoners het hout uit de leegstaande huizen, waarin de Joden gewoond hadden, en zij braken de houten blokjes tussen de tramrails op om die te verbranden en zich in de koude winter van 1944—1945 te warmen. Er was geen hout meer om kisten te maken, ten einde de doden te kunnen begraven. Bij gebrek aan ander voedsel at men suikerbieten.

Alleen in het concentratiekamp van Vught waren 24 galgen en in Heusden werd het oude stadhuis opgeblazen, waarbij 120 mensen om het leven kwamen.

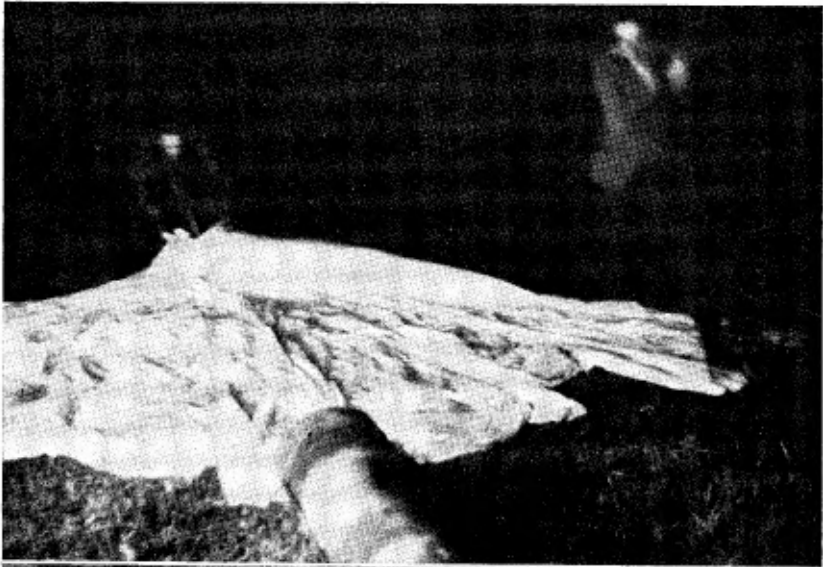
De spoorwegen verloren bijna alle locomotieven en wagons, terwijl er haast geen auto in ons land overbleef. Alles, alles werd weggeroofd. En wat er nog was, werd tegen zeer hoge prijzen door *zwarte bandelaars* verkocht. Vele boeren hebben gelukkig tegen normale prijzen hun landgenoten geholpen. Hele legers van mannen, vrouwen en kinderen trokken het land door om eten te halen, met handkarren, met oude fietsen zonder banden, met oude kruiwagens. Velen van hen kwamen nooit meer terug..... De wegen waren gevaarlijk door Duitsers en..... door vliegtuigen van onze bondgenoten. Duizenden gezinnen moesten *evacueren*. Ook Piet en Ans Stavast moesten met hun moeder vluchten, nadat ze veertien dagen onder granaatvuur hadden doorgebracht. Zij vonden een plaats bij een boer, die hen liefderijk opnam. Daar kwam ook vader weer bij hen, als boerenknecht.

9. TOEN DE NOOD OP 'T HOOGST WAS.

Maar toen de nood op het hoogst was, naderde de *bevrijding*. Reeds in 1943 keerde de kans der Duitsers in Rusland en werd Duitsland door Engelse en Amerikaanse bommenwerpers bestookt.

Op 6 Juni 1944 („D-day) stevende een vloot van 4000 schepen naar Frankrijk, onder opperbevel van *generaal Eisenhower*, die nu president der Verenigde Staten is, landden de geallieerde troepen aan de mond van de Seine, nadat zij reeds opgerukt waren in Italië; 11.000 vliegtuigen steunden de *invasie*. De geallieerde legers rukten op door Frankrijk en België.

Op 5 September ging er op eens een gerucht door ons land, dat de Engel-

Boven: *De nachts wierpen onze bondgenoten wapens uit.
De parachute wordt vlug opgerold.*

Onder: *In de rij om eten. Er was thuis niets meer.*

sen en Amerikanen al boven de Moerdijk waren. De Duitsers en de verraaders pakten haastig hun koffers en vluchtten naar het Oosten. Daarom noemen we die dag de *Dolle Dinsdag*. Maar..... het was slechts een gerucht.....

Op Zondag 17 September landden op de hei tussen *Renkum* en *Oosterbeek* vele *parachutisten*, maar de *slag om Arnhem* mislukte. Toen brak de hongerwinter voor Noord-Nederland aan. Wat toen geleden is, is niet te beschrijven. Op 7 Maart trokken de Amerikanen bij Remagen over de Rijn en een week later kwam onze *Koningin* weer op vaderlandse bodem aan. Te voet ging ze over de grens bij *Eede* in Zeeuws-Vlaanderen. Toen dichtte een dame te Aardenburg:

Ik heb uw lief gelaat aanschouwd
bij 't binnenstappen van ons land,
de ontroering in uw oog gezien,
het even trillen van uw hand.

Ik wilde „welkom” jub'len, maar
'n onzichtb're hand mijn keel omsloot.
Dit ogenblik, o Koningin,
was voor uw trouwe volk zo groot!

Vijf jaren leed voor u en ons
en nog: veel zorg en angst en rouw —
maar op het puin waait nu de vlag:
Oranje weer met rood-wit-blauw.

En achter al die kleurenpracht
verdwijnt voor 't oog der huizen lot —
zo wint in felbewogen hart
een diepe vreugd' en dank aan God!

Het is 17 April 1945.

Piet Stavast en Ans staan aan de weg tussen Barneveld en Scherpenzeel bij de boerderij waar ze geëvacueerd zijn. Ze hebben een vreemd gerucht gehoord. De melkrijder heeft verteld, dat de Canadezen in Barneveld zijn. Daar wapperen de vlaggen. Daar is het feest.

Er komt een auto uit de richting Barneveld. Piet kijkt scherp. Een wonderlijke auto is het.

„Ans! Een tank!” schreeuwt hij opeens. En hij holt naar binnen.

„Vader! Een tank! De Canadezen!” roept hij.

„Kalm aan”, zegt vader, „'t kunnen ook nog Duitsers zijn”.

Maar als ze weer bij de weg komen, draait de tank het pad naar de boerderij al op. En dan..... dan zien ze het. Ja, het zijn de Canadezen!

„Hoera! Our liberators! (onze bevrijders)”, schreeuwt Piet en zijn stem slaat over.

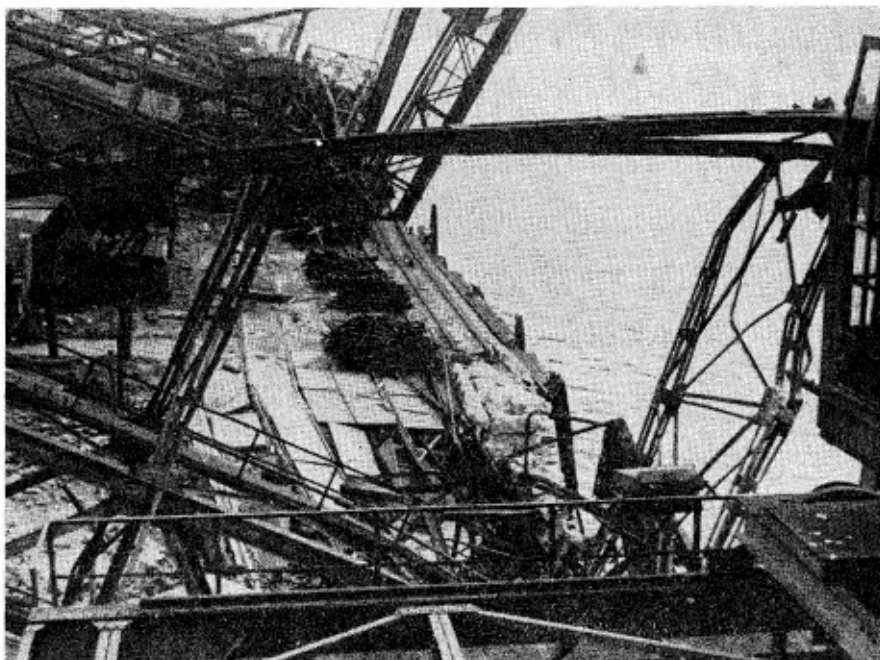
De *Canadezen* komen uit de tank. Ze schudden allen de hand, ook de boer en de boerin, die er bijgekomen zijn, en ze lachen, lachen met brede lach. Ze delen chocolade en cigarettens uit en Piet en Ans praten Engels met hen en vader en moeder hebben tranen in de ogen.

De *Canadezen* vragen of er nog Duitsers in de buurt zijn. Ja, die zijn er nog. Ze moeten dus voorzichtig zijn.

Dan gaan de *Canadezen* weer terug. Maar 's middags gaan vader en moeder, Piet en Ans naar Barneveld. Daar hangen overal de vlaggen uit, fier wappert het rood-wit-blauw in de wind. Daar staat het vol zware tanks. Piet en Ans kruipen erop, ze mogen erin kijken en..... het feest is volkomen.

Toen er geen brandstof meer was in Amsterdam werden de verlaten Joodse huizen gesloopt.

Verwoeste haven-installaties.

Voor verraders behoeven ze niet bang te zijn.

En toch..... diezelfde middag worden dicht bij de weg, waarlangs Piet en Ans gegaan zijn met feest in hun hart, nog enkele verzetsstrijders door de Duitsers doodgeschoten. Het is nog oorlog.

De oorlog wordt voor het kleine land aan de rand van Europa beëindigd in *Wageningen*. Op Vrijdag 4 Mei 1945 hadden de Duitsers op de Lünenburgerheide aan *veldmaarschalk Montgomery* zich onvoorwaardelijk overgegeven. De volgende dag kwam het grote ogenblik voor ons land.

10. IN HOTEL „DE WERELD”.

Het is Zaterdagmiddag 5 Mei om vier uur.

Voor *Hotel „De Wereld”* te *Wageningen*, de stad, die zozeer door het oorlogsgeweld beschadigd is, verschijnen *Generaal Foulkes*, bevelhebber van het eerste Canadese leger en *Prins Bernhard*, bevelhebber van de Nederlandse Binnenlandse strijdkrachten, met enkele officieren en verslaggevers. Prins Bernhard rijdt in een prachtige wagen, die hij van zijn getrouwen gekregen heeft.

Ze gaan door de serre — die nu tentoonstellingskamer is — naar de gelagkamer en wachten op de Duitsers. Plotseling klinkt in de verte het gedaver van motoren en een onafgebroken gehuil van sirenes. Voorafgegaan door een aantal mannen van de Canadese Militaire politie en een pantserwagen, verschijnen precies op tijd de Duitsers. Voorop een oud open wagentje met een witte vlag. Verder een gedeukte auto met de oorlogskleuren beschilderd.

Als de Duitsers binnenkomen wordt het doodstil. Ze zien er vermoeid uit.

Generaal *Blaskowitz* is erg afgemat. Generaal *Foulkes*, Prins *Bernhard* en de officieren nemen aan een tafel plaats. De Duitsers gaan tegenover hen zitten.

Generaal *Foulkes* vraagt aan *Blaskowitz* of hij bereid is te onderhandelen over de overgave van alle Duitse troepen in Nederland.

Antwoord: Ja.

Generaal *Foulkes* leest nu de capitulatievoorwaarden voor in 't Engels. Een tolk vertaalt ze. Er moet een nieuw document worden opgesteld, maar in het geplunderde *Wageningen* is geen schrijfmachine te vinden.

Afgesproken wordt, dat de officiële ondertekening de volgende dag zal geschieden.

Dan is het onderhoud afgelopen en daarmee ook de oorlog.

Nog dezelfde avond houdt *Hare Majesteit Koningin Wilhelmina* een toespraak tot haar volk. Ze zegt o.a.:

„Mannen en vrouwen in Nederland,

Onze taal kent geen woorden voor hetgeen in ons aller hart omgaat in deze uren der bevrijding van geheel Nederland. Eindelijk zijn we weer baas op eigen erf — en in eigen haard. Verslagen is de vijand, van Oost tot West, van Zuid tot Noord; verdwenen is het vuurpeloton, de gevangenis en het martelkamp. Voorbij is de nameloze druk, de nimmer rust latende gedachte aan vervolging, welke vijf jaren lang U heeft beangst. Voorbij is de verschrikking van de hongersnood”.

Onze Koningin dankt allen, die aan onze bevrijding hebben meegewerkt. Ze gedenkt allen, die in de strijd gevallen zijn, en wekt nu ieder op de handen ineen te slaan om de wederopbouw te beginnen. En dan besluit ze:

„Landgenoten, wij houden thans de blik gericht op de toekomst, waarin onder de zegen van de Allerhoogste Nederland zal herrijzen.....”

Boven: *In September 1944 vluchtten de N.S.B.-ers het land uit.
Bij het S.S. station in Den Haag.*

Onder: *Hoe erg de honger was. Kinderen zoeken de restjes uit
grote etenspannen.*

Op 7 Mei richt Z.K.H. Prins Bernhard zich tot het Nederlandse volk. Hij zegt o.a.:

„Landgenoten. Het uur van Uw bevrijding is aangebroken. De vijand heeft de wapenen neergelegd. Uw lijden tijdens de bezetting heeft ontsteltenis teweeg gebracht in de gehele beschaafde wereld. Maar niet alleen ontsteltenis. Uw kracht en doorzettingsvermogen, Uw vaderlandsliefde en trouw aan Uw beginselen hebben overal bewondering gewekt en hebben ons land en volk onuitwisbare achting geschonken”.

De Prins wekt ons volk dan op niet over te gaan tot onbezonnen daden. Ons volk wacht thans een dankbare, doch zware taak. „Landgenoten, op dit ogenblik is de belangstelling van de wereld op U gericht. Beseft Uw verantwoordelijkheid. Leve de Koningin! Leve het vaderland!”

En toen..... toen is er feest gevierd in het kleine land aan de rand van Europa.

Toen was dat kleine land één vlaggenzee — waar kwamen de vlaggen allemaal zo gauw vandaan?

Toen zijn de landverraders ingerekend en ze kregen hun straf. De verrader uit de straat van Piet en Ans Stavast was er niet meer. Hij was naar Rusland gegaan, om daar met de Duitsers tegen de Russen te vechten. In de ijzige winter is hij daar gewond en doodgevroren.

Toen kwam er weer voedsel. Wij aten biscuits uit blik — en die grote vierkante blikken zijn nog niet allemaal verdwenen — en vlees uit blik. En langzaam kwam ons volk weer op krachten.

De huizen werden dichtgemaakt, eerst met cellophaan, omdat er geen glas was. Waar alle meubels weggeroofd waren, werden nieuwe meubels getimmerd: eigen fabrikaat.

De evacuees keerden van lieverlede weer naar hun huizen terug. Dat was weer een nieuwe vreugde.

Ook Piet Stavast en Ans en Jan Hollander en hun vaders en moeders keerden terug. Ze waren zo dankbaar, dat ze in de bange oorlogsjaren gespaard gebleven waren.

't Had ook anders kunnen zijn. Doodde niet één bom op een donkere Vrijdagavond in Rijnouwe — en jullie weten nu wel welke plaats dit was, want hotel „De Wereld” staat er — 42 mensen? Dat was maar enkele straten van het huis van Piet en Ans vandaan.

En viel niet een brandend vliegtuig als een dwarrelende vlam naar beneden, niet ver van Rijnouwe?

En verwoestte niet een bombardement op die mooie Zondagmorgen, 17 September 1944, een gehele wijk van dezelfde stad?

En waren er geen Grüne Polizei, geen Gestapo, geen landwachters en verraders, die loerden op hun leven?

Was Ans niet in groot gevaar toen zij als jonge *koerierster* — ze was toen vijftien jaar — een Engelse piloot naar een onderduikadres moest brengen? Als zo'n landwachter haar toen eens aangehouden had, dan was ze misschien doodgeschoten.

En had Piet niet als jongen van zestien jaar meegedaan met vader om Engelse piloten over de rivier te brengen? *Crossen* noemde men dat! Als ze toen in het zoeklicht van de Duitsers gekomen waren, zou hun boot lekgeschoten en gezonken zijn en zij waren ondergegaan in het donkere water in donkere nacht.

Maar ze zijn allen wonderlijk bewaard gebleven!

II. EN NU?

Tien jaar zijn voorbijgegaan.

Tien jaar van *wederopbouw* en *vrijheid*.

Op een uitgebrande tramwagen kun je ook spelen.

Kinderen leggen in Uden bloemen op de graven van onbekende Britse vliegers en soldaten.

Onze huizen en gebouwen zijn grotendeels herbouwd.

Nog zijn de littekens niet weg, die de oorlog heeft achtergelaten. Helemaal verdwijnen zullen ze nooit. Want er zijn *onberstelbare* verwoestingen. Zij, die hun leven gaven voor onze vrijheid, keren niet weer. In vele huizen zijn lege plaatsen en op de Grebbeberg ligt een reusachtig kerkhof.

Koningin Wilhelmina is weer *Prinzes* Wilhelmina geworden. Zij, die door een dankbaar volk de *Moeder des Vaderlands* genoemd wordt, heeft afstand gedaan van de troon voor Prinzes Juliana, die nu onze Koningin Juliana is.

Eens, in een donkere nacht, toen de Moeder des Vaderlands ver weg was, dwarrelden vele *portretjes* naar beneden. Op die portretjes stond een lief lachend kindergezichtje en daaronder de woorden: „*Ik kom heus terug!*”

Ze zijn teruggekeerd, de Moeder des Vaderlands, Koningin Juliana, Prins Bernhard en de prinsesjes en ze wonen weer gelukkig en blij onder ons volk.

Eens in de donkerste dagen der wrede, vreemde overheersing, dichtte een hart vol heimwee naar Oranje:

Zon van Oranje, symbool van de vrijheid,
giet weer Uw stralen over ons uit,
licht in de harten van vrede en blijheid,
is wat Uw schijnsel voor allen beduidt.

Laat weer weldadig Uw gloed op ons dalen,
breng ons bevrijding, Uw roeping getrouw.
Zon van Oranje, giet weer Uw stralen
over ons dierbaar rood, wit en blauw.

Schenk weer aan onze geheiligde kleuren
d' aloude schittering, door Uwen glans,
Zon van Oranje, o, laat het gebeuren,
dat zij weer waaien van toren en trans.

Nu is het nacht en alom is het duister,
't land is gedekt door een donkere vlag;
breng ons weer spoedig in heerlijke luister,
Zon van Oranje, het licht van de dag.

De zon van Oranje is weer over ons opgegaan.

En nu?

In Wageningen tegenover *Hotel „De Wereld”* staat een *bevrijdingsmonument*.

Een man heft het gelaat en de handen ten hemel. Het is een gebed in brons, een gebed om vrijheid. Dit gebed is verhoord. We zijn weer vrij, al tien jaar.

Is er een kostelijker goed dan de vrijheid?

En mocht deze vrijheid ooit weer aangerand worden, zullen we dan bereid zijn en de moed hebben om die vrijheid te verdedigen? Zullen we dan de moed hebben van Piet Stavast en Ans en Jan Hollander?

Twee dingen zijn er, waarop we allen bijzonder gesteld zijn: *Oranje* en *vrijheid*.

En die twee dingen zijn eigenlijk één. Want waar Oranje is, is vrijheid.

Straks gaan we feestvieren.

We gaan onze Oranjeliederen en onze vaderlandse liederen zingen.

We gaan de vlag uitsteken en heel Nederland zal een vlaggenzee zijn.

In de avond zal overal de feestverlichting branden.

Onze huizen en gebouwen zijn grotendeels herbouwd.

Nog zijn de littekens niet weg, die de oorlog heeft achtergelaten. Helemaal verdwijnen zullen ze nooit. Want er zijn *onberstelbare* verwoestingen. Zij, die hun leven gaven voor onze vrijheid, keren niet weer. In vele huizen zijn lege plaatsen en op de Grebbeberg ligt een reusachtig kerkhof.

Koningin Wilhelmina is weer *Prinses* Wilhelmina geworden. Zij, die door een dankbaar volk de *Moeder des Vaderlands* genoemd wordt, heeft afstand gedaan van de troon voor Prinses Juliana, die nu onze Koningin Juliana is.

Eens, in een donkere nacht, toen de Moeder des Vaderlands ver weg was, dwarrelden vele *portretjes* naar beneden. Op die portretjes stond een lief lachend kindergezigtje en daaronder de woorden: „*Ik kom heus terug!*”

Ze zijn teruggekeerd, de Moeder des Vaderlands, Koningin Juliana, Prins Bernhard en de prinsesjes en ze wonen weer gelukkig en blij onder ons volk.

Eens in de donkerste dagen der wrede, vreemde overheersing, dichtte een hart vol heimwee naar Oranje:

Zon van Oranje, symbool van de vrijheid,
giet weer Uw stralen over ons uit,
licht in de harten van vrede en blijheid,
is wat Uw schijnsel voor allen beduidt.

Laat weer weldadig Uw gloed op ons dalen,
breng ons bevrijding, Uw roeping getrouw.
Zon van Oranje, giet weer Uw stralen
over ons dierbaar rood, wit en blauw.

Schenk weer aan onze geheiligde kleuren
d' aloude schittering, door Uwen glans,
Zon van Oranje, o, laat het gebeuren,
dat zij weer waaien van toren en trans.

Nu is het nacht en alom is het duister,
't land is gedekt door een donkere vlag;
breng ons weer spoedig in heerlijke luister,
Zon van Oranje, het licht van de dag.

De zon van Oranje is weer over ons opgegaan.

En nu?

In Wageningen tegenover *Hotel „De Wereld”* staat een *bevrijdingsmonument*.

Een man heft het gelaat en de handen ten hemel. Het is een gebed in brons, een gebed om vrijheid. Dit gebed is verhoord. *We* zijn weer vrij, al tien jaar.

Is er een kostelijker goed dan de vrijheid?

En mocht deze vrijheid ooit weer aangerand worden, zullen we dan bereid zijn en de moed hebben om die vrijheid te verdedigen? Zullen we dan de moed hebben van Piet Stavast en Ans en Jan Hollander?

Twee dingen zijn er, waarop we allen bijzonder gesteld zijn: *Oranje* en *vrijheid*.

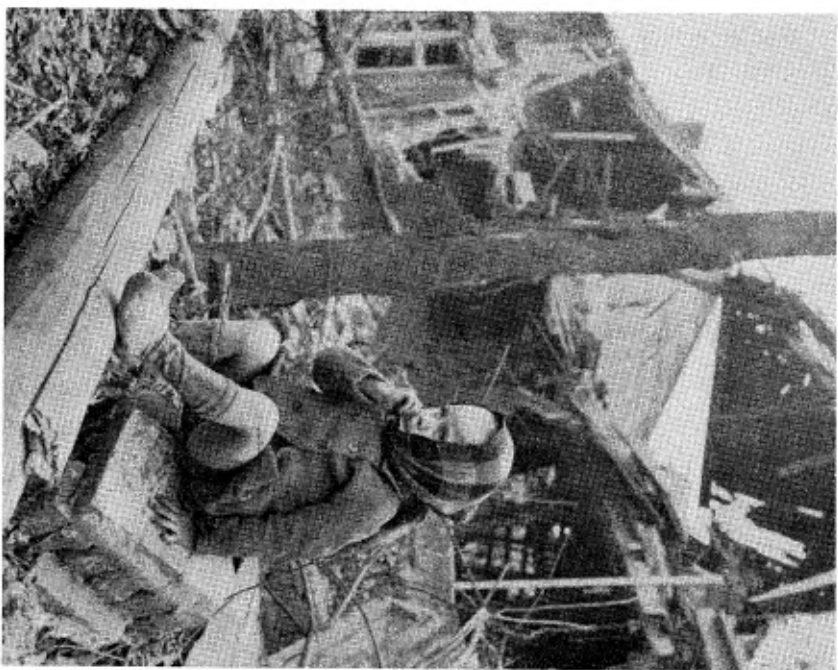
En die twee dingen zijn eigenlijk één. Want waar Oranje is, is vrijheid.

Straks gaan we feestvieren.

We gaan onze Oranjeliederen en onze vaderlandse liederen zingen.

We gaan de vlag uitsteken en heel Nederland zal een vlaggenzee zijn.

In de avond zal overal de feestverlichting branden.

Een jongetje zit (in Schijndel) bij het vernieuwde huis, waar hij woonde. Hij heeft een stukje chocola van de Canadese gekregen.

De bongerwinter is voorbij!

Misschien zijn er onder jullie, die naar *Wageningen, de stad der bevrijding*, zullen gaan, om daar de plechtige herdenking bij Hotel „De Wereld” mee te vieren, om te lezen, wat er op de gedenksteen aan het hotel staat, om al de oude documenten en foto's uit de bange oorlogsjaren in de serre van het hotel te bezichtigen. Je zult er de Koningin zien en Prins Bernhard en..... misschien kom je er Piet Stavast en Ans en Jan Hollander wel tegen. Die zijn nu al man en vrouw geworden.....

We zullen zingen en springen en kijken naar het knetterende vuurwerk in de schemerige avond. We zullen blij zijn, echt blij. En dat mogen we! Maar laten we ook denken aan die duizenden, die vielen voor onze vrijheid.

Dan eerst is de viering van de Bevrijdingsdag echt!

We leven vrij, we leven blij
op Neerlands dierbre grond
ontworsteld aan de slavernij,
zijn wij door eendracht groot en vrij!
*Hier duldt de grond geen dwinglandij,
waar vrijheid eeuwen stond!*

Ja, maar.....

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God, mijn Heer!
op U zo wil ik bouwen
verlaat mij nimmermeer.
Dat ik toch vroom mag blijven,
Uw dienaar t' aller stond:
De tirannie verdrijven,
die mij mijn hart doorwondt.

WAGENINGEN,
„t Roversnest”, 1955.

Hoera! Onze bevrijders!

Generaal Foulkes leest aan Generaal Blaskowitz de capitulatievoorwaarden voor.

JAAP, PETER EN ...

DE ENGELSE PILOOT

door Martha de Rover.

„Vooruit Bruun”, roept Jaap. „We moeten nog voor 't donker thuis zijn”. Hij klakt met zijn tong en Bruun, het oude paard van boer Gerritsen begint weer te draven.

Hij wordt moe, de oude Bruun. Dat is geen wonder, want vanmorgen vroeg, om half 7, zijn ze al weggegaan. Ze gingen hooi halen bij een boer in Barneveld. Gert, de boerenknecht, reed met een lege wagen voorop, en Jaap en Peter, die bij boer Gerritsen geëvacueerd zijn, zaten samen op de bok van de tweede wagen.

Ze mochten zelf de oude Bruun mennen, om de beurt. Met twee wagens vol hooi zijn ze nu op de terugreis. Nu kunnen de koeien weer eten.....

„Kijk, Jaap!” roept Peter ineens. „Daar komen ze weer!” Hij wijst naar de lucht.

Van achter de horizon zijn zwaar ronkende vliegmachines komen opdienen, wel tien, twintig, honderd tegelijk.

„Bommenwerpers”, zegt Jaap. „Die zullen wel naar Duitsland vliegen. Wie weet welke stad ze nu weer in puin gaan gooien”.

Om de bommenwerpers heen vliegen kleinere vliegtuigen, die omhoog en omlaag duikelen, als was het een vrolijk spel.

Nu zijn ze vlak boven de hooiwagen gekomen.

„Wat doet die ene gek”, roept Peter ineens. „Jaap, kijk uit.....”

Hij springt van de wagen en gaat naast Bruun lopen.

Op hetzelfde ogenblik passeert hen een groene legerauto, waar Duitse soldaten in zitten.

Het vliegtuig duikt naar beneden, raast vlak over de jongens heen en.....

„Jaap.....”, schreeuwt Peter. „Hij schiet.....”.

Vliegensvlug is Jaap plat op de straatstenen gevallen. Peter probeert naar de sloot te hollen en valt dan hals over kop in het gras.

Een knetterend geluid klinkt in de lucht. De kogels ketsen vlak naast Jaap op de straatstenen.

Dan trekt het toestel weer zwaar ronkend omhoog. Het gevaar is voorbij. Ze zijn er goed afgekomen. Als Peter overeind krabbelt ziet hij de Duitse legerauto in de verte weggrijden.

„Ze zijn niet eens geraakt”, mompelt hij.

Dan hoort hij plotseling een zacht gekreun. Waar komt dat vandaan? „O..... daar”, bij de voorste wagen. Jaap is er ook al heen gelopen. Daar ligt Gert op de straat, naast het paard.

„Mijn been”, zegt Gert. „Ik geloof, dat ik getroffen ben”.

„Kun je niet staan?” vraagt Jaap. „Au, nee.....” weer schiet de verlamende pijn door Gert heen als hij probeert overeind te komen.

„We zullen je op de wagen tillen en dan vlug naar huis rijden”, zegt Peter. „Hier kunnen we toch niets beginnen”.

Met vereende krachten hijsen ze Gert op de wagen.

Peter ment nu het paard.

In snelle draf gaat het naar de boerderij.

De boerderij, waar vriendelijke handen Gert van de wagen tillen en zijn been onderzoeken.

Een kogel is er vlak langs geschampt. De wond is niet zo groot, als ze eerst dachten, maar Gert zal toch voorlopig wel rust moeten houden.

Als ze 's avonds allemaal in 't „bakhuus” om de tafel zitten, dankt vader voor de wonderlijke bewaring van de jongens die middag. „Jullie hebben je ook flink gedragen”, zegt hij. Moeder zucht. „Hoe lang zal het nog duren, die vreselijke oorlog”, zegt ze, „en wanneer zullen we weer naar ons eigen huis terug kunnen?”

„Ja”, zegt vader, „laten we maar dankbaar zijn, dat we 't hier nog zo goed hebben bij boer Gerritsen. We lijden nog geen honger”.

Twee dagen later. Jaap en Peter, de twee jongens uit de stad, die al bijna acht maanden bij boer Gerritsen geëvacueerd zijn, mogen meehelpen met aardappels poten. Jaap heeft een stok, waar een mooie punt aan gesneden is en maakt daarmee gaatjes in de grond. Dan loopt Peter achter hem, en gooit een aardappel in het kuiltje. Met zijn voet maakt hij het kuiltje dicht.

't Wordt lente.

Wel duizend sterre-oogjes komen aan de kant van de sloot boven het gras uitkijken. Al die speenkruidbloempjes komen vertellen: de winter is voorbij, het voorjaar komt.

Ook de vogels zingen van de lente..... hoor maar, kiewiet..... kiewiet.

„Jaap”, zegt Peter ineens, „kijk die kiewiet eens. Hij vliegt heen en weer boven de sloot. Zou daar een nest zitten?”

Ze laten hun werk even in de steek en speuren zoekend rond.

Plotseling vliegt een tweede kiewiet van de grond op. Vlak voor de voeten van Peter.

En meteen ziet hij het: een nest met vier groen-gespikkelde eitjes.

Het vrouwtje, dat aan 't broeden was, vliegt nu wild krijsend boven de hoofden van de jongens. „Kiewiet..... kiewiet. Blijf af, blijf af”.

„Stil maar, we komen er niet aan”, zegt Jaap. „Kom Peter, anders komen de vogels niet meer terug”.

„Over een paar weken zullen we nog eens kijken of er jongen zijn!”

Ze gaan weer aan 't werk, maar al gauw wordt hun aandacht gevraagd voor een ander avontuur.

Weer verschijnen er vliegtuigen aan de horizon.

In de verte dreunt het afweergeschut. „'t Zijn Engelsen”, zegt Peter. „Hoor de moffen schieten!”

„Ze raken er niet veel”, antwoordt Jaap. „De Engelsen zijn goede vliegers”.

Weer klinken er een paar doffe knallen. De toestellen komen dichterbij. rustig vliegen ze door..... alsof er geen afweergeschut bestond..... totdat.....

„Daar gaat er één, die is geraakt!” roept Jaap.

Het vliegtuig maakt een zwaai naar links, duikt een paar keer, trekt weer op..... en komt dan schuin naar beneden, recht op de jongens af. Bij de staart schieten de vlammen er uit.

„Dekken, Jaap”, schreeuwt Peter. Allebei vallen ze plat op de grond.

Het toestel raast over hen heen en even later horen ze een hevige slag. De grond dreunt.

Een paar honderd meter verder ligt het vliegtuig en brandt.....

Hoog en fel laaien de vlammen op.

„Kom op, Jaap”, zegt Peter. „We gaan kijken of er nog iets te redden valt. Waar zou de piloot gebleven zijn?”

Nog maar net heeft hij dat gezegd of..... daar zien ze een parachuteut in de lucht hangen.

„Daar is de piloot, Peter, eens kijken waar hij neervalt”.

Rustig glijdt de parachutist naar beneden en dicht bij het brandende vliegtuig raakt hij de grond. Hij maakt zich los van de parachuteut, kijkt om zich heen of er geen onraad is en als hij dan de twee jongens ziet, draait hij zich om en wil vlug weglopen.

„Hij is bang voor ons, hij denkt zeker dat we helpers van de Duitsers zijn. Kom Jaap, we gaan hem achterna”.

„Hallo!” schreeuwt Jaap. „We are your friends!” (We zijn Uw vrienden).

De vliegenier draait zich om en kijkt de jongens onderzoekend aan, als ze bij hem gekomen zijn.

„We are your friends”, herhaalt Jaap in zijn beste Engels. Maar wat moet hij nu verder zeggen? Ze hebben een paar maanden les gehad van een Engelse leraar, die ook op de boerderij geëvacueerd was. Toen ging het aardig, maar nu ze hier voor een echte Engelsman staan, kan hij bijna geen woorden vinden.

Maar de piloot begint zelf al te spreken. In vlug, haast onverstaanbaar Engels, zegt hij een paar zinnen. Hij wijst om zich heen en zegt een paar keer „Germans”. (Duitsers).

Dan begrijpen de jongens het. Hij wil onderdak hebben en is bang voor de Duitsers.

„Komt U maar mee naar de boerderij”, zegt Jaap. „Hé, kijk uit, daar.....”

In razende vaart komt er over de straatweg een Duitse legerauto aanrijden.

Hij stopt en twee Duitsers springen er uit, het geweer in de aanslag.

„Hierheen!” roept Jaap. Ze kruipen achter het kreupelhout en blijven plat op de grond in een greppel liggen.

„Er is kans, dat ze ons niet gezien hebben en alleen naar het vliegtuig komen kijken”, zegt hij zacht. De Duitsers komen dichterbij. Ze lopen om het brandende toestel heen en bekijken het aan alle kanten.

„Ganz gut kaput”, horen ze één der Duitsers zeggen. Dan loopt hij naar..... de parachuteut.

De piloot moet dus nog levend zijn. Nu zijn we verloren, denkt Jaap, alle drie.....

„Lass mal suchen”, zegt een harde stem en de voetstappen komen dichterbij.

De Engelse piloot richt zich op..... en..... rek-ke-tekketek..... hij schiet.....

Jaap gluurt boven de greppel uit en ziet, dat één der Duitsers geraakt is. Hij valt op de grond. Maar meteen richt hij zich weer op en met een uitdrukking van pijn en woede op zijn gezicht, grijpt hij zijn geweer.

Maar hij zakt weer in elkaar. De andere Duitser valt plat neer en richt zijn geweer. Hij weet echter niet goed waar hij schieten moet, omdat hij niemand ziet. Dan schiet hij in 't wilde weg. De kogels suizen over het hoofd van Peter heen.....

Weer richt de piloot..... en schiet.....

Deze keer is het mis. De Duitser wordt niet geraakt. Hij blijft lang liggen. Dan wil hij op handen en voeten weggroepen naar de auto.

„Oh”, kreunt de gewonde Duitser, „hijf mir”.

Zijn vriend draait zich om en als het stil blijft, kruipen ze samen naar de auto terug.

„U had ze moeten doodschieten”, zegt Peter tegen de piloot.

„No, no”, antwoordt deze, „laten we niet meer bloed vergieten, dan nodig is”.

Als de Duitse auto in de verte verdwenen is, kruipen ze alle drie uit de droge greppel en lopen regelrecht naar de boerderij.

„U kunt vannacht wel hier blijven”, zegt de boer. „Maar 't is beter, dat we een andere plaats voor U zoeken. De Duitsers zullen 't hier zeker niet bij laten”.

„Als ik een adres weet, waar ik me verschuilen kan, wil ik er vanavond, als het donker is, wel heengaan”, antwoordt de piloot.

En zo gebeurt het, dat Jaap en Peter die avond hun Engelse vriend mogen wegbrengen naar een andere boerderij, waar hij voorlopig veilig is.

En de Duitsers? Nee, ze hebben 't er niet bij gelaten. De volgende morgen vroeg wordt er huiszoeking gedaan bij boer Gerritsen, maar..... Ze vinden niets. De vogel is gevlogen.

Ruim twee jaar later.

Jaap en Peter lopen met een vreemde heer door hun woonplaats.

Die vreemde heer is..... de Engelse piloot, die ze zo dapper geholpen hebben, toen zijn vliegtuig aangeschoten werd in de oorlog. De oorlog is gelukkig voorbij, al bijna twee jaar. Die eindigde op 5 Mei 1945 in Wageningen.

Maar de piloot is die twee dappere jongens niet vergeten.....

Vandaag, op 5 Mei 1947, is hij wéér naar Holland gevlogen. Nu landde hij niet op het weiland achter de boerderij, maar keurig op één der startbanen van het vliegveld Schiphol. Hij reisde naar boer Gerritsen en hoorde daar, dat Jaap en Peter in Wageningen wonen. Ze waren immers bij de boer geëvacueerd.

En zo heeft hij ze vanmorgen gevonden, zijn dappere redders.

Gelukkig kunnen Jaap en Peter zich nu beter verstaanbaar maken. Ze hebben twee jaar Engelse les gehad op de H.B.S.

„Hier is de vrede getekend”, zegt Jaap. „In dit hotel”.

„Hotel de Wereld”, leest de piloot op de gevel van het grote gebouw.

„Ja, daar heb ik foto's van gezien”.

„Al gauw na de 5e Mei, ben ik teruggegaan naar Engeland”, zegt de piloot. „Toen kon ik jullie niet meer bedanken voor je dappere gedrag en waar je woonde, wist ik ook niet.....

Maar nu kom ik je vragen, of je als beloning in de zomervacantie naar Engeland wilt komen. Dan kunnen jullie twee weken bij mij logeren en zal ik je veel mooie plekjes van Engeland laten zien”.

„Hoera!” roepen Jaap en Peter. Ze springen van blijdschap een voet hoog.

„Als het tenminste mag van vader en moeder”, laat Peter erop volgen.

„Dat gaan we dan eerst vragen”, zegt de piloot. „Kom mee.....”.

Dit is het verhaal van twee Hollandse jongens in oorlogstijd.

Een verhaal..... dat écht gebeurd is.

